

ПОРАДНИК

З ПИТАНЬ ВЗАЄМОДІЇ МЕДІА ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЗІ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

ОБСЕ

Організація з безпеки та співробітництва в Європі

МІНІСТЕРСТВО
ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Порадник розроблено в рамках міжнародного проєкту «Посилення демократичного контролю над Збройними Силами України», який здійснюється Міністерством оборони України та Програмою підтримки ОБСЄ для України, за сприяння Управління зв'язків з громадськістю Збройних Сил України.

Автори:

Володимир Лукічов, полковник запасу, кандидат військових наук, експерт з демократичного контролю над Збройними Силами України (напрямок: права та свободи військовослужбовців).

Богдан Сенник, полковник, начальник Управління зв'язків з громадськістю Збройних Сил України.

Андрій Коренько, капітан 1 рангу запасу, експерт з демократичного контролю над Збройними Силами України (напрямок: демократичний контроль).

Вікторія Арнаутова, кандидатка психологічних наук, експертка з демократичного контролю над Збройними Силами України (напрямок: гендерна політика в секторі безпеки і оборони).

Леонід Рибалко, полковник юстиції запасу, експерт з демократичного контролю над Збройними Силами України (напрямок: доброчесність).

Усі права захищені. Жодна частина цього порадника не може бути відтворена, збережена в пошуковій системі, передана або використана у будь-якій формі або будь-якими засобами – електронними, механічними, копіюванням, записом або іншим чином – без дозволу авторів або посилання на видання.

У цій публікації висловлено виключно погляди авторів. Вони необов'язково відображають офіційну позицію ОБСЄ.

Проєкти, що реалізуються в рамках Програми підтримки ОБСЄ для України, фінансуються внесками держав-учасниць та партнерів ОБСЄ. Повний список держав-донорів програми можна побачити тут:

https://www.osce.org/files/f/documents/6/9/540930_9.pdf

ПОРАДНИК
З ПИТАНЬ ВЗАЄМОДІЇ
МЕДІА ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА
ЗІ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ
В ПЕРІОД ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ
ВОЄННОГО СТАНУ

ОБСЕ Організація з безпеки та співробітництва в Європі

МІНІСТЕРСТВО
ОБОРОНИ УКРАЇНИ

ЗМІСТ

ВСТУП	5
I. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ	7
Правові підстави введення правового режиму воєнного стану в Україні	7
Обмеження, які діють в сфері прав і свобод громадян в умовах дії правового режиму воєнного стану	8
Міжнародний досвід щодо обмеження прав людини та свободи слова в умовах надзвичайних ситуацій	11
Громадянське суспільство та медіа як важливі суб'єкти демократичного цивільного контролю над збройними силами.	13
Складові громадянського суспільства.	15
Взаємодія громадянського суспільства зі Збройними Силами України в умовах дії правового режиму воєнного стану	16
Характерні риси та особливості роботи медіа під час висвітлення збройних конфліктів.	18
Захист представників медіа відповідно до норм міжнародного гуманітарного права.	20
Взаємодія медіа зі Збройними Силами України в умовах збройного конфлікту з Російською Федерацією	22
Доктрина публічного спілкування	24
Взаємозв'язок гендерних аспектів та медіа під час збройного конфлікту.	25
II. ПОРАДИ ПРЕДСТАВНИКАМ МЕДІА ТА ГРОМАДЯНАМ	27
Акредитація медіа	27
Порядок допуску представників медіа на об'єкти системи Міністерства оборони України	28
Що заборонено розголошувати	31
Військові питання люблять розумну тишу	33
Практичні поради журналісту під час дії воєнного стану	34
Правила фото- та відеозйомки у воєнний час.	34

Коли журналісту потрібні бронезилет та каска	35
Поради щодо роботи на деокупованих територіях	35
Цифрова безпека під час війни	36
Правила перевірки та поширення інформації	36
Що не можна публікувати в соціальних мережах	37
Категорично заборонено	38
Що можна публікувати	38
Що не можна писати та говорити публічно	38
Щодо висвітлення гендерних питань під час збройного конфлікту	39
Що ще треба знати	40
Алгоритм дій медіа при необхідності роботи в районах ведення бойових дій.	41
III. ВАЖЛИВО ЗНАТИ	42
Порядок виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або поранення (контузії, травми або каліцтва) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків	42
Що планується покращити	45
Алгоритм дій у випадку, якщо права журналіста порушено	46
IV. ЗРАЗКИ ДОКУМЕНТІВ	47
Приклад написання типового запиту медіа щодо здійснення професійної діяльності*	49
Телефони «гарячих ліній»	50
V. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА РОЗПОРЯДЧІ АКТИ	53

ВСТУП

З 2014 року на теренах Європи, зокрема, на території України, триває найбільш кровопролитний міжнародний збройний конфлікт після завершення Другої світової війни. Каталізатором його початку стала російська збройна окупація території Автономної Республіки Крим та окремих районів Луганської та Донецької областей, що призвело до створення локального театру бойових дій на Сході України. За такі дії в Україні Російська Федерація, попри її намагання придати конфлікту гібридний характер, була у 2016 році визнана Міжнародним кримінальним судом в Гаазі стороною збройного конфлікту.

З 24 лютого 2022 року російська агресія переросла у широкомасштабне військове вторгнення вглиб території України, що викликало реальну загрозу існуванню української державної незалежності. У такій ситуації, згідно з національним законодавством, на всій території України було введено в дію правовий режим воєнного стану, який передбачає певні тимчасові обмеження прав і свобод громадян.

Водночас Україна, яка взяла курс на євроатлантичну інтеграцію, навіть у таких складних умовах зацікавлена у збереженні ефективного функціонування демократичного цивільного контролю над суб'єктами Сил оборони України. З цією метою на рівні державного і військового управління вживаються відповідні заходи з урахуванням національного і міжнародного досвіду, які дають можливість зберігати дієвість ключових суб'єктів демократичного контролю в умовах воєнного стану. Насамперед йдеться про взаємодію громадянського суспільства і медіа зі Збройними Силами України.

Тим часом, така взаємодія зазнала певної трансформації з урахуванням правил, пов'язаних з дотриманням вимог національної безпеки. Це обумовлено реаліями сьогодення. Інформація в умовах збройного конфлікту такого рівня – це зброя. Адже неправильне використання інформації призводить до реальних людських жертв, викривлення подій на фронті, поширення паніки, зневіри населення у перемогу Української держави та інших негативних наслідків.

Попри це, Сили оборони України, навіть в умовах воєнного стану, намагаються всебічно сприяти журналістам та активним представникам громадянського суспільства у виконанні їхніх професійних та

громадянських обов'язків. Задля досягнення цієї мети Збройні Сили та інші військові формування України накопичили певний досвід, який потребує узагальнення та розповсюдження серед зацікавлених державних та громадських інституцій, а також міжнародної журналістської спільноти.

При цьому слід зазначити, що цей досвід спирається не лише на вітчизняне та міжнародне законодавство, а й на реальну унікальну практику, здобуту Україною за дев'ять років міжнародного збройного конфлікту. Усе це виводить на порядок денний питання систематизації такого досвіду, що дасть можливість удосконалити взаємодію представників громадянського суспільства та медіа з органами державного та військового управління в умовах правового режиму воєнного стану.

Саме з цією метою було розроблено даний poradnik, положення якого містять низку відповідей на найактуальніші питання щодо налагодження взаємодії громадянського суспільства і медіа зі Збройними Силами України, зокрема, порядку роботи в районах, наближених до театру бойових дій.

Poradnik розроблено з використанням рекомендацій офіційних органів державної влади України, а також положень міжнародного законодавства, адаптованого до специфіки збройного російсько-українського конфлікту.

I. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ

ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ВВЕДЕННЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

У зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженням Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, в Україні введено воєнний стан.

Зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану, гарантії прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб визначаються нормами Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Згідно зі статтею 8 Закону, в Україні військове командування разом із військовими адміністраціями (у разі їх утворення) може здійснювати такі заходи правового режиму воєнного стану:

- запроваджувати трудову повинність для окремих категорій працездатних осіб;
- запроваджувати комендантську годину;
- встановлювати особливий режим в'їзду і виїзду, обмежувати свободу пересування громадян;
- перевіряти документи в осіб, а в разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян;
- встановлювати заборону або обмеження на вибір місця перебування чи місця проживання осіб на території, на якій діє воєнний стан;
- забороняти торгівлю алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі, а також зброєю, сильнодіючими хімічними і отруйними речовинами;
- запроваджувати у разі необхідності нормоване забезпечення населення основними продовольчими і непродовольчими товарами;
- встановлювати для фізичних і юридичних осіб військово-квартирну повинність з розквартирування військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу правоохоронних органів, особового складу

служби цивільного захисту, евакуйованого населення та розміщення військових частин, підрозділів і установ;

- проводити евакуацію населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення;
- використовувати потужності та трудові ресурси підприємств, установ і організацій усіх форм власності для потреб оборони;
- видавати накази (розпорядження) про відсторонення від роботи керівників підприємств, установ та організацій за неналежне виконання ними обов'язків;
- у разі порушення вимог або невиконання заходів правового режиму воєнного стану вилучати у підприємств, установ і організацій усіх форм власності, окремих громадян електронне комунікаційне обладнання, телебачення, відео- і аудіоапаратуру, комп'ютери;
- примусово відчувувати майно;
- забороняти проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів.

ОБМЕЖЕННЯ, ЯКІ ДІЮТЬ В СФЕРІ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Обмеження основних прав і свобод особи за змістом:

- правомірне, цілеспрямоване кількісне та (або) якісне применшення у процесі правореалізації тих можливих моделей поведінки (правомочностей), які складають основне право (свободу) особи, з боку інших осіб;
- має виключно законний, тимчасовий, цільовий, недискримінаційний, суспільно-корисний характер. При цьому перелік прав, які зобов'язується гарантувати українська держава за умови дії правового режиму воєнного (надзвичайного) стану, повинно не суперечити мінімальним вимогам, встановленим європейською спільнотою;
- звужує обсяг і зміст фундаментальних потенційних можливостей особи.

В Україні теза щодо обмеження основних прав і свобод людини закріплена на рівні Конституції у статті 64.

Статтю 3 Указу Президента від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24 лютого 2022 року № 2102-IX, в Україні введено воєнний стан, дія якого неодноразово продовжувалась передбаченим порядком, надано перелік статей Конституції (30 – 34, 38, 39, 41 – 44, 53), за якими тимчасово можуть обмежуватися права і свободи. Також передбачаються тимчасові обмеження прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, які передбачені частиною першою статті 8 Закону України «Про правовий режим воєнного стану».

Роз'яснення щодо обсягу застосування відступу було надіслано Міністерством закордонних справ України Генеральному секретареві ООН. У ньому вказано конкретний обсяг обмежень статей Конституції України, від виконання яких Україна відмовляється під час дії режиму воєнного стану:

Ст. 30 Конституції: Кожному гарантується недоторканність житла. Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. Відмова від зобов'язань за ст. 17 Пакту та ст. 8 Конвенції.

Ст. 31: Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Відмова за ст. 19-20 Пакту та ст.10 Конвенції.

Ст. 32: Ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини, - ст. 17 Пакту, ст. 8 Конвенції.

Ст. 33: Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом. Громадянин України не може бути позбавлений права в будь-який час повернутися в Україну. Обмеження цього права вимагає відмови від зобов'язань за ст. ст. 12 – 13 Пакту, ст.2 Протоколу № 4 до Конвенції.

Ст. 34: Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб - на свій вибір – ст. 19 Пакту, ст. ст. 9 – 10 Конвенції.

Ст. 38: Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування. Відмова за ст. 25 Пакту та ст. 3 Додаткового протоколу до Конвенції.

Ст. 39: Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування – ст. 21 Пакту, ст. 11 Конвенції.

Ст. 41: Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним. Обмеження є відмовою від зобов'язань за ст. 25 Пакту та ст. 1 Додаткового протоколу до Конвенції.

Ст. 42: Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом – ст. 17 Пакту та ст. 1 Додаткового протоколу до Конвенції.

Ст. 43: Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується – ст. ст. 22, 25 Пакту, та статтею 14 Конвенції.

Ст. 44: Ті, хто працює, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів - відмова від зобов'язань за ст.ст. 21, 22 Пакту та ст. 11 Конвенції.

Ст. 53: Кожен має право на освіту – ст.ст. 24, 25 Пакту, ст. 2 Додаткового протоколу до Конвенції.

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ЩОДО ОБМЕЖЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА СВОБОДИ СЛОВА В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Можливість обмеження основних прав і свобод людини державою передбачено фактично в усіх міжнародно-правових актах, які регламентують права людини й основоположні свободи. Кожен договір визначає межі можливих обмежень та вичерпний перелік підстав для них, а також установлює низку прав, які за будь-яких обставин не можуть бути обмежені.

Слід зазначити, що у сучасному світі застосування обмежень прав і свобод людини є одним із ґрунтовних елементів взаємовідносин людини з державою. Це здійснюється з метою знаходження компромісу між суспільством і державою, який проявляється у захисті особи, прав і свобод інших осіб від свавілля.

«Міжнародний пакт про громадянські та політичні права» також визначає, що «під час надзвичайного стану в державі, за якого життя нації перебуває під загрозою і про наявність якого оголошується офіційно, держави-учасниці цього Пакту можуть вживати заходи на відступ від своїх зобов'язань за цим Пактом лише настільки, наскільки цього вимагає гострота становища, за умови, що такі заходи не є несумісними з іншими їхніми зобов'язаннями за міжнародним правом і не тягнуть за собою дискримінації виключно на основі раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії чи соціального походження» (стаття 4 «Міжнародного пакту про громадянські та політичні права»).

Стаття 15 «Європейської конвенції про права людини та основоположні свободи» містить вказівку, за якої можливий відступ від зобов'язань під час надзвичайної ситуації, а саме: «Під час війни або іншої суспільної небезпеки, яка загрожує життю нації, будь-яка Висока Договірна Сторона може вживати заходів, що відступають від її зобов'язань за цією Конвенцією, виключно в тих межах, яких вимагає гострота становища, і за умови, що такі заходи не суперечать іншим її зобов'язанням згідно з міжнародним правом».

Перші спроби законодавчо закріпити у чинних Конституціях можливість державної влади вживати виняткових заходів у разі настання надзвичайної ситуації можна зустріти ще у Конституції Сполучених Штатів Америки. Так, ч. 2 ст. 9 цього акта містить вказівку

на те, що права населення, закріплені Habeas Corpus Act, не можуть бути обмеженими чи порушеними з боку держави, за винятком випадків, коли цього вимагає громадська безпека через вторгнення або повстання. У цій країні під час дії воєнного стану низка прав мирного населення може бути обмежена. Крім названого вище випадку, обмеженню також можуть підлягати: 1) право на недоторканість житла, право власності на транспортні засоби, продукти харчування тощо (Executive Orders 10997, 10998, 10999); 2) свобода пересування та вибору місця проживання (наприклад, встановлення комендантської години було визнано правомірним у справі Hirabayashi v. United States, а примусове інтернування японців Верховний суд назвав виправданим у справі Korematsu v. United States); 3) свобода об'єднань та асоціацій (наприклад, Enforcement Act від 1871 року був прямо спрямований на боротьбу з Ку-клукс-кланом); 4) свобода преси (Executive Order 11000 передбачає, що преса, радіо, телебачення мають переходити під контроль уряду); 5) заборона примусової праці тощо (Executive Order 11000 дає право залучати громадян до суспільно корисної праці).

У чинній Конституції Німеччини вказівка на режим воєнного стану (Verteidigungsfall) з'явилась 1968 року. Так, Конституція ФРН містить вказівки, що серед прав і свобод людини і громадянина, які підлягають обмеженню за умови дії воєнного стану, варто назвати: заборону примусової праці, свободу об'єднань та асоціацій, таємницю листування, телефонних розмов та іншої кореспонденції, свободу пересування.

Закон Республіки Молдова «Про режим надзвичайного, воєнного стану чи стану облоги» передбачає потенційне обмеження державою таких прав і свобод: свобода пересування, право власності, заборона примусової праці, інші трудові права, свобода творчості, наукових досліджень, академічна свобода, право на таємницю кореспонденції.

Що стосується конкретних прикладів, то під час Першої та Другої світових війн цензура США повністю контролювала діяльність військових кореспондентів, а впродовж Корейської та В'єтнамської кампаній (США) воєнна цензура контролювала цивільні комунікації в місцях, що керуються воєнною владою, всі медіа матеріали, що стосуються збройних сил, листування військовополонених, пошту з армії та військових об'єктів. Згодом, у зв'язку з терористичними актами, інформаційними атаками і проблемами у сфері безпеки, загалом зазнав регулювання й медіапростір США. Американські спецслужби дістали право блокувати сторінки підозрюваних у тероризмі організацій та осіб,

зокрема талібів. А ухвалений після терактів 11 вересня Патріотичний акт (USA Patriot Act, 2001) дав більше прав правоохоронним органам у прослуховуванні телефонів і перегляді електронних повідомлень, приватних медичних, фінансових та інших документів.

До серйозних обмежень щодо висвітлення новин з театру бойових дій біля Фолклендських островів у 1982 році вдавалась і Великобританія. Це дало можливість успішно завершити сплановані операції шляхом припинення витоку інформації в публічний простір, яка могла становити інтерес для Збройних сил Аргентини.

Ще одним таким прикладом є Держава Ізраїль. Так, свобода слова в Ізраїлі не є абсолютною і не гарантується законодавством прямо. Тому вона може бути обмежена, якщо це потрібно для безпеки громадян за постійного конфлікту з арабськими країнами-сусідами. Для відповідей на виклики в часи воєнного конфлікту в Ізраїлі була запроваджена спеціальна інформаційна політика під назвою «хасбара». Всі дані, які поширюють приватні медіа, з квітня 2003 року фільтрують військові цензори. Правила цензурування дуже жорсткі: ніяких показів техніки, категорична заборона повідомляти про кількість жертв серед військових, кількість і склад підрозділів. За оприлюднення фото чи відео з місця боїв передбачена кримінальна відповідальність.

Отже, Україна не є першопроходцем серед демократичних країн з питань введення тимчасових обмежень для здійснення діяльності представників громадянського суспільства та медіа під час ведення воєн або збройних конфліктів.

ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО ТА МЕДІА ЯК ВАЖЛИВІ СУБ'ЄКТИ ДЕМОКРАТИЧНОГО ЦИВІЛЬНОГО КОНТРОЛЮ НАД ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ

Збройні Сили України не є структурою абсолютно закритого характеру - вони, відповідно до закону, мають дотримуватися принципу відкритості, гласності та демократичного контролю.

Демократичний цивільний контроль є одним із найважливіших принципів демократичної держави та одним з основних напрямів державної політики у сфері забезпечення національної безпеки України. Він гарантує, що збройні сили не становлять загрози безпеці держави та не використовуються для порушення прав людини.

Цивільний контроль здійснюється за принципами верховенства права, законності, підзвітності, прозорості, ефективності та результативності.

Здійснення демократичного цивільного контролю в Україні відбувається через низку відповідних контролюючих процесів, у тому числі цивільного - зі сторони неурядових організацій, незалежних медіа, які забезпечують, в першу чергу, реалізацію принципу прозорості.

Громадський нагляд відповідно до Закону України «Про національну безпеку України» включено до системи цивільного контролю. Відповідно до статті 10 вищезазначеного закону, громадяни України беруть участь у здійсненні цивільного контролю в тому числі через громадські об'єднання, членами яких вони є, у порядку, встановленому Конституцією України, Законом України «Про громадські об'єднання» та іншими законами України. Сфера громадського нагляду може бути обмежена виключно Законом України «Про державну таємницю».

Громадським об'єднанням, зареєстрованим у встановленому законом порядку, гарантується відповідно до Конституції і законів України, а також статутних положень, можливість:

- отримувати в установленому порядку від державних органів, зокрема від керівників складових сектору безпеки і оборони, інформацію з питань діяльності складових сектору безпеки і оборони, крім інформації з обмеженим доступом;
- здійснювати дослідження з питань національної безпеки і оборони, публічно презентувати їх результати, створювати для цього громадські фонди, центри, колективи експертів тощо;
- проводити громадську експертизу проектів законів, рішень, програм, представляти свої висновки і пропозиції для розгляду відповідним державним органам;
- брати участь у громадських дискусіях та відкритих парламентських слуханнях з питань діяльності та розвитку сектору безпеки і оборони, питань правового і соціального захисту військовослужбовців та працівників розвідувальних та правоохоронних органів, зокрема звільнених у запас чи відставку, учасників бойових дій та членів їх сімей.

У свою чергу медіа, висвітлюючи питання національної безпеки і оборони, інформують суспільство про стан захисту національних інтересів України.

СКЛАДОВІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Громадянське суспільство – це суспільство, в основі якого лежить розгалужена мережа незалежних від держави інституцій, об'єднань та організацій, створених самими громадянами для виявлення і здійснення різних громадських ініціатив, задоволення своїх суспільних потреб та обстоювання колективних інтересів.

Громадянське суспільство:

- сприяє самоорганізації та реалізації наших власних інтересів;
- виступає гарантом непорушності наших особистих прав;
- служить опорою в можливому протистоянні громадян з державою;
- обмежує державну владу та здійснює контроль за нею на всіх рівнях;
- бере на себе частину проблем, які важко або не під силу розв'язувати державі;
- захищає інтереси різних груп людей.

Конституція України закріплює вихідний принцип громадянського суспільства, згідно з яким суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності (частина перша статті 15).

Відповідно до абзацу другого пункту 2 «Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 976. 2 Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. №976, до інститутів громадянського суспільства віднесено:

- громадські організації;
- професійні та творчі спілки;
- організації роботодавців;
- благодійні і релігійні організації;
- органи самоорганізації населення;
- недержавні медіа засоби;
- непідприємницькі товариства і установи, легалізовані відповідно до законодавства.

ВЗАЄМОДІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЗІ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ

Взаємодія Збройних Сил України з громадянським суспільством є важливою складовою їх діяльності. Законодавство України у сфері взаємодії Збройних Сил України з громадянським суспільством базується на Конституції України, а також на законах України «Про Збройні Сили України», «Про оборону України» та інших нормативно-правових актах.

Основними завданнями взаємодії Збройних Сил України з громадянським суспільством є:

- сприяння зміцненню обороноздатності України;
- підвищення рівня оборонної готовності суспільства;
- формування позитивного ставлення до Збройних Сил України в суспільстві;
- популяризація військової служби;
- сприяння соціальній адаптації військовослужбовців, які звільнилися з військової служби.

Взаємодія Збройних Сил України з громадянським суспільством здійснюється через різні форми:

- проведення зустрічей, конференцій, круглих столів, семінарів з представниками громадянського суспільства;
- організація волонтерської діяльності;
- проведення заходів з військово-патріотичного виховання;
- сприяння поширенню інформації про Збройні Сили України в медіа та інші.

Водночас, під час дії правового режиму воєнного стану, основні зусилля органів державної влади та військового управління спрямовані на мінімізацію чинників, які можуть загрожувати національній безпеці, зокрема й у сферах, що формують суспільно-політичний процес в Україні. У такій ситуації діяльність громадських об'єднань у період дії правового режиму воєнного стану суттєво обмежено.

В той же час, громадянське суспільство України під час дії правового режиму воєнного стану має змогу долучитися до заходів безпеки держави.

Основні напрямки взаємодії зі Збройними Силами України в умовах дії правового режиму воєнного стану:

- участь у розробці, обговоренні та впровадженні нормативно-правових актів, що стосується діяльності сектору національної безпеки, безпосередньо Збройних Сил України;
- збереження можливості отримувати від державних органів у встановленому порядку інформацію з питань діяльності складових сектору безпеки і оборони України;
- висвітлення питань діяльності Збройних Сил України, що становлять суспільний інтерес з урахуванням обмежень, визначених Законом України «Про державну таємницю»;
- спільне формування підрозділів територіальної оборони на початок збройної агресії Російської Федерації на суверенну територію України (добровольчий рух);
- участь у здійсненні інформаційного спротиву: розгортання масмедійних центрів задля протидії дезінформації з боку агресора, викриття спотвореної та неправдивої інформації, організація та забезпечення функціонування комунікаційних каналів у різних регіонах України;
- безпосередня допомога українським військовим (волонтерство): матеріально-технічна допомога, продовольче забезпечення підрозділів Збройних Сил України, налагодження необхідної логістики для постачання потрібної допомоги військовослужбовцям, організація каналів обміну військовополонених, які доповнюють державні механізми або діють самостійно лише за участі представників українського громадянського суспільства;
- надання медичної та психологічної допомоги українським військовим: волонтерська медична допомога безпосередньо в зоні бойових дій, постачання лікарських засобів, евакуація поранених військовослужбовців, купівля карет «швидкої допомоги», реанімобілів тощо;
- участь у процесі реабілітації військовослужбовців після поранень, спільне відкриття центрів медико-психологічної та соціальної реабілітації учасників бойових дій;
- співпраця із Збройними Силами України, міжнародними організаціями задля збирання та документування фактів воєнних злочинів і злочинів проти людяності, скоєних армією РФ в Україні, пошук людей, які зникли безвісти, допомога родинам, які втратили рідних – як військовослужбовців, так і цивільних осіб;

- спільна діяльність у сфері соціальної допомоги населенню, яке постраждало через воєнні дії в районах бойових дій та на деокупованих територіях: надання соціальних послуг з евакуації, взаємодопомога та самоорганізація у підтримці громадського порядку, забезпечення базових потреб людей, допомога пораненим та хворим, інформування про пов'язані з війною загрози та небезпеки, евакуація, надання послуг з правового захисту та юридичного представництва громадян, які опинилися в кризових ситуаціях;
- допомога захисникам та захисницям – волонтерські та ветеранські ініціативи.

ХАРАКТЕРНІ РИСИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ МЕДІА ПІД ЧАС ВИСВІТЛЕННЯ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Важко недооцінити роль медіа у формуванні громадської думки щодо збройного конфлікту. Відтак, при його висвітленні журналіст зобов'язаний розповсюджувати лише достовірну інформацію, при цьому неприпустимо оприлюднювати матеріали, що взяті з непідтверджених або сумнівних джерел.

Отже, під час висвітлення збройних конфліктів:

- необхідно використовувати коментарі експертів та очевидців;
- журналістський продукт не має містити закликів до насилля або ж розпалювати ворожнечу;
- будь-які повідомлення про конфлікт мають бути максимально збалансовані, неупереджені та базуватися на фактах;
- не допускається лобювання чиєїсь точки зору;
- журналіст має дотримуватися певних етичних правил стосовно того, що не можна висвітлювати в матеріалах із зони конфлікту.

Окрім того, в Україні під час висвітлення ходу відбиття збройної російської агресії забороняється використовувати медіа для:

- популяризації або пропаганди держави-терориста (держави-агресора) та її органів, символіки російського воєнного вторгнення в Україну, представників органів влади держави-терориста (держави-агресора) та їхніх дій, що створюють позитивний образ держави-терориста (держави-агресора), виправдовують чи визнають правомірною збройну агресію Російської Федерації як держави-терориста проти України, окупацію території України;

- виправдування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, у тому числі шляхом представлення збройної агресії Російської Федерації проти України як внутрішнього конфлікту, громадянського конфлікту, громадянської війни, заперечення тимчасової окупації частини території України;
- глорифікації осіб, які здійснювали збройну агресію Російської Федерації проти України, представників збройних формувань Російської Федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією, а також представників окупаційної адміністрації Російської Федерації, яку складають її державні органи та інші структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних Російській Федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України, у тому числі шляхом їх визначення як «повстанці», «ополченці», «ввічливі військові люди».

Характерною рисою при висвітленні медіазасобами збройних конфліктів є дотримання державної таємниці, оскільки не вся інформація може бути вільна, запитана та використана. Адже є й інформація з обмеженим доступом – таємна, конфіденційна, службова. Під час дії воєнного стану особливо важливо дотримуватись «букви закону» і не публікувати дані, які можуть прямо чи опосередковано зашкодити безпеці держави та її громадян.

Неєвнинятком під час ведення військових дій і прояви колабораціонізму в медійному просторі, адже трапляються випадки, коли медіа на тимчасово окупованих територіях надають свої можливості, платформи та ресурси для поширення інформації та пропаганди окупанта. Яке ж покарання передбачене для медіа, які співпрацюють з окупантом?

Є три основних статті, які можуть бути застосовані в таких ситуаціях:

Ст. 111-1, Ч.6, КК України (колабораційна діяльність) — здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором та/або його окупаційною адміністрацією, спрямованої на підтримку держави-агресора, її окупаційної адміністрації чи збройних формувань та/або на уникнення нею відповідальності за збройну агресію проти України (покарання до 12 років).

Варто зауважити, що під здійсненням інформаційної діяльності розуміється створення, збирання, одержання, зберігання, використання та поширення відповідної інформації.

Ст. 111-2 КК України (пособництво державі-агресору) — умисні дії, спрямовані на допомогу державі-агресору (пособництво), збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора, вчинені громадянином України, іноземцем чи особою без громадянства.

Ст. 436-2, Ч.3, КК України — виправдування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, заперечення тимчасової окупації частини території України, а також глорифікація осіб, які здійснювали збройну агресію, виготовлення, поширення матеріалів з використанням медіа (покарання до 8 років).

ЗАХИСТ ПРЕДСТАВНИКІВ МЕДІА ВІДПОВІДНО ДО НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Журналістика ніколи не була легкою та безпечною сферою діяльності. За статистикою, новинна журналістика вважається однією з найбільш небезпечних сучасних професій. Війна – це завжди загрозово і непередбачувано, проте ризики для тих, хто висвітлює перебіг подій у зоні конфліктів, зараз значно зросли. В останні роки збільшився міжнародний тиск щодо посилення захисту журналістів та вирішення проблеми високого рівня безкарності злочинців, які вбивають журналістів. Радою з прав людини і Генеральною Асамблеєю ООН було ухвалено відповідні резолюції. Цього року більшість країн відгукнулася на заклик ООН щодо застосування механізму відповідальності за безкарність злочинців, за яким здійснюється запит інформації про статус розслідувань справ про вбивства журналістів.

Міжнародні закони, прийняті у другій половині ХХ століття, котрі обумовлюють права та обов'язки воюючих сторін, надають представникам медіа особливого статусу.

Дух і буква міжнародного гуманітарного права чіткі: коли журналісти офіційно акредитовані при армійських з'єднаннях, вони є їхньою повноцінною частиною, незалежно від власної думки кореспондентів.

Якщо журналісти, за згаданих умов, потраплять у полон іншої воюючої сторони, то їм має бути наданий статус військовополонених. Женевські конвенції прирівнюють у правах військових кореспондентів

до «цивільних працівників авіації» або інших штатських груп армії воюючої сторони. Вони не можуть бути притягнуті до відповідальності за законами мирного часу, наприклад, за шпіонаж. Їхні табори мають розташовуватися на безпечній відстані від зони бойових дій, їм повинні надавати достатнє харчування та медичну допомогу, а також військовополонені користуються правом відсилати та отримувати листи.

Разом з тим, Додатковий протокол I до Женевських конвенцій, прийнятий 1977 року, надає журналісту право не бути прикріпленим до регулярної армії, а вважатися мирною особою в зоні бойових дій, до того ж, мати деякі додаткові права, наприклад, солдати можуть заарештувати кореспондента з вказаним статусом лише у випадку «явної загрози безпеці». Тоді йому не надається статус військовополоненого, хоча репортер і в цьому випадку продовжує користуватися широким набором прав, включно з правом не відповідати на допиті (проте записи, фото- і відеоматеріали можуть легально конфісковуватися військовими). Також у даному випадку кореспондент підпадає під дію законів мирного часу: може бути висланим з країни, якщо у нього немає відповідної візи тощо.

Слід зазначити, що Женевські конвенції 1949 року та Додаткові протоколи 1977 року склалися спеціально для гарантування безпеки журналістам, які висвітлюють війну між регулярними арміями незалежних визнаних держав. Протягом багатьох років дані правові норми захищали працівників медіа, надаючи їм статусу військовополоненого або мирного учасника бойових дій.

Отже, відповідно до міжнародного гуманітарного законодавства, журналісти у зоні воєнного конфлікту мають право обирати з-поміж двох статусів. Вони можуть акредитуватися при одній з армій та вважатися військовими кореспондентами. Проте, в такому випадку, репортери ризикують бути сприйнятими як ціль іншою воюючою стороною. Хоча, якщо вони потраплять у полон, то матимуть статус військовополоненого. Журналісти, згідно з Додатковими протоколами 1977 року, також можуть висвітлювати бойові дії в статусі цивільного кореспондента. Тоді солдати жодної зі сторін не мають права їх атакувати. Однак, репортерам з таким статусом у випадку ув'язнення не надається статус військовополоненого, а, отже, їх можуть судити за шпигунство.

ВЗАЄМОДІЯ МЕДІА ЗІ ЗБРОЙНИМИ СИЛАМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ З РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ

Від початку збройної російської агресії медіа як складова системи демократичного цивільного контролю над збройними силами системно висвітлюють питання національної безпеки і оборони та інформують суспільство про стан захисту національних інтересів України.

Зазначена функція здійснюється шляхом:

- надсилання запитів до органів військового управління, інших органів державної влади з метою отримання відкритої інформації та документів і матеріалів, що стосуються діяльності Збройних Сил України;
- поширення отриманої інформації через наявні медіазасоби, з дотриманням вимог законодавства щодо збереження державної таємниці;
- публікації офіційних відповідей органів державної влади, органів військового управління на матеріали, що були оприлюднені раніше;
- висвітлення питань діяльності Збройних Сил України, що становлять суспільний інтерес з урахуванням обмежень, що визначені законом України «Про державну таємницю».

Зі свого боку, держава має забезпечити встановлені Конституцією України гарантії свободи слова, вільне отримання, збирання й поширення інформації. Разом з тим, положення передбачають у статті 8 можливість втручання в діяльність медіа та обмеження поширення певної інформації. Насамперед вони стосуються розповсюдження інформації про сили та засоби оборони країни.

У зв'язку із зазначеним, спеціальним законодавством та розпорядчими актами врегульовано діяльність українських медіа та поширювачів інформації під час війни та особливості висвітлення діяльності Збройних Сил України. Серед основних таких документів є:

- Закон «Про правовий режим воєнного стану», який дозволяє військовому командуванню та військовим адміністраціям (там, де вони створені) «регулювати у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, роботу постачальників електронних комунікаційних мереж та/або послуг, поліграфічних підприємств, видавництв, телерадіоорганізацій, телерадіоцентрів та інших підприємств, установ, організацій і закладів культури та засобів масової інформації, а також

використовувати місцеві радіостанції, телевізійні центри та друкарні для військових потреб і проведення роз'яснювальної роботи серед військ і населення; забороняти роботу приймально-передавальних радіостанцій особистого і колективного користування та передачу інформації через комп'ютерні мережі», а також «у разі порушення вимог або невиконання заходів правового режиму воєнного стану вилучати у підприємств, установ і організацій усіх форм власності, окремих громадян електронне комунікаційне обладнання, телевізійну, відео- і аудіоапаратуру, комп'ютери, а також у разі потреби інші технічні засоби зв'язку»;

- Закон України «Про внесення змін до статті 114-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Росії», ухвалений 1 квітня 2022 р., запроваджує кримінальну відповідальність за «несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану»;
- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність», ухвалений 3 березня 2022 р., який визначає, що покарання, зокрема, загрожує тим, хто займається «інформаційною діяльністю» в інтересах окупантів;
- Закон України «Про надання додаткових гарантій захисту журналістам, які працюють у районах ведення воєнних (бойових) дій» від 1 серпня 2022 року, який зобов'язує медіа забезпечувати своїх працівників засобами захисту від уражень вогнепальної зброї, осколкових уражень, а також медичними аптечками. Крім того, закон передбачає обов'язкове страхування журналістів коштом роботодавця на випадок поранень під час висвітлення перебігу війни та подій на окупованих територіях;
- спільна заява Міністерства культури та інформаційної політики України, Міністерства оборони України та Медіаруху від 27.04.2022 р. За підсумком цих домовленостей медійники та Міністерство оборони України дійшли згоди про ембарго на поширення інформації, що задля дотримання всіх необхідних безпекових умов журналісти можуть збирати інформацію на місцях відразу після обстрілів. При цьому дозволяється оприлюднення зроблених фото та відео представниками медіа та журналістами щодо подій на місці ведення бойових дій по

завершенню 12 годин для військових об'єктів, через 3 години – для цивільних об'єктів;

- наказ Головнокомандувача Збройних Сил України №73 від 03.03.2022 р. «Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану», який визначає алгоритм взаємодії з медіа та перелік інформації, яку не можна розголошувати. Також додатками до цього наказу визначено порядок акредитації представників медіа та правила роботи медійних працівників у зоні бойових дій.

ДОКТРИНА ПУБЛІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ

Головна візія і загальне бачення підходів у сфері публічного спілкування, а також основні принципи, на яких базується публічна комунікація у Збройних Силах України, визначені Доктриною публічного спілкування, яка затверджена 19 вересня 2020 року Головнокомандуючим Збройних Сил України (далі – Доктрина). Слід зазначити, що Доктрина враховує досвід сучасних збройних конфліктів та повністю відповідає аналогічним документам країн НАТО і по суті є фундаментом для опрацювання документів, які мають організувати інформаційно-комунікаційну діяльність.

Доктрина визначає, що публічне спілкування:

- є невід'ємною частиною процесу стратегічних комунікацій у Збройних Силах України та здійснюється під час проведення основних заходів публічної дипломатії, зв'язків з громадськістю, цивільно-військового співробітництва, морально-психологічного забезпечення, інформаційних, психологічних операцій та протидії негативному інформаційно-психологічному впливу, культурних, спортивних та інших публічних заходів взаємодії з громадськістю та інформаційно-комунікаційної діяльності.
- здійснюється в загальній системі взаємодії з громадськістю, зовнішніх та внутрішніх комунікацій у Збройних Силах України. Основною метою публічного спілкування у Збройних Силах України є задоволення інформаційних потреб зовнішніх та внутрішніх аудиторій, оприлюднення власної офіційної інформації, протидія негативному інформаційно-психологічному впливу для підтримання позитивного іміджу Збройних Сил України та створення сприятливих умов виконання ними завдань за призначенням.

Крім того, Доктриною:

- створено та забезпечено функціонування дієвої та ефективної системи публічного спілкування представників Збройних Сил України з суспільством та визначено основи публічного спілкування.
- сформовано загальні принципи публічного спілкування, основні принципи спілкування посадових осіб, основні принципи організації публічних заходів, основні принципи висвітлення публічної інформації в офіційних інформаційних джерелах.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ГЕНДЕРНИХ АСПЕКТІВ ТА МЕДІА ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Історія війн та збройних конфліктів свідчить, що загальнолюдські права під час ведення бойових дій системно порушуються і, насамперед, страждає цивільне населення, зокрема, жертвами війни найчастіше стають діти і жінки. Водночас, у міжнародному гуманітарному праві (МГП) є важливий принцип недискримінації, який забороняє дискримінацію за ознакою раси, кольору шкіри, статі, релігії, майнового стану тощо. Відтак, МГП вимагає від тих, хто приймає рішення під час ведення бойових дій, спеціальних ресурсів та практичних знань. З огляду на зазначене, слід звернути увагу на дотримання рівних прав чоловіків і жінок в умовах збройного конфлікту.

Серед основних нормативних актів міжнародного характеру, які акцентують увагу на гендерному питанні, є:

- Статут ООН (1945 року);
- Статут Міжнародного суду ООН (1945 року);
- Додатковий протокол до Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року;
- Декларація про захист жінок та дітей в надзвичайних ситуаціях та в період збройних конфліктів проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (1974 року). Зазначений нормативно-правовий акт вимагає безумовного дотримання норм МГП, особливо недопущення порушень та переслідування жінок;
- Пекінська декларація (1995 року);

Резолюція Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй 1325 (UNCSR 1325) «Жінки, мир, безпека» та інші сестринські резолюції залишаються основною нормативно-правовою базою, що всебічно розглядає питання жінок, миру та безпеки, зокрема, під час конфліктів;

Стамбульська конвенція, яку Україна ратифікувала 20 червня 2022 року, в статті 17.1 зазначає, що медіаспільноті слід заохочувати та підтримувати себе в ролі відповідних учасників запобігання гендерному насильству щодо жінок та заохочує медіа встановлювати керівні принципи та стандарти саморегулювання з метою зміцнення поваги до прав жінок і таким чином сприяти запобіганню насильства щодо жінок та домашнього насильства.

Щодо основних національних нормативно-правових документів, які звертають увагу на дотримання рівних прав чоловіків і жінок в умовах збройного конфлікту та висвітлюють роль медіа, слід виділити такі:

- Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (статті 21-1), в якому йдеться про те, що медіа відповідно до законодавства сприяють недопущенню:
 - дискримінації за ознакою статі та насильства за ознакою статі;
 - поширенню матеріалів, що відтворюють чи зміцнюють дискримінаційні уявлення про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, схвалюють або провокують дискримінацію за ознакою статі чи насильство за ознакою статі, включаючи сексуальне насильство;
- Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року (в редакції розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2022 р. № 1150-р), який передбачає, що збройні сили зобов'язані в рамках взаємодії з громадськістю та інформаційно-комунікативних заходів виконувати низку просвітницьких заходів та інформаційних кампаній для фахівців сектору безпеки і оборони з метою залучення жінок до миротворчих процесів та забезпечення надійних джерел комунікації з питань постконфліктного відновлення;
- План заходів з реалізації Концепції комунікації у сфері гендерної рівності (за розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. № 79-р), який передбачає, що збройні сили зобов'язані виконувати відповідні завдання, а саме: проведення інформаційної кампанії щодо доступу до правової (безоплатної правової) допомоги та забезпечення проведення інформаційної кампанії щодо рівної участі жінок та чоловіків у вирішенні питань подолання конфліктів і протидії безпековим викликам, встановлення миру і протидії насильству, пов'язаному з конфліктом.

II. ПОРАДИ ПРЕДСТАВНИКАМ МЕДІА ТА ГРОМАДЯНАМ

АКРЕДИТАЦІЯ МЕДІА

З метою забезпечення інформаційного супроводу заходів з оборони України в умовах збройної агресії Російської Федерації, донесення оперативної, правдивої та вичерпної інформації до громадянського суспільства та міжнародної спільноти, Збройні Сили України проводять акредитацію представників національних та іноземних медіа.

Для отримання відповідної електронної прескарти журналістам потрібно заповнити анкету за формою та надіслати вказаний в анкеті перелік документів.

Після верифікації відправлених даних медіа-працівникам буде надано електронну версію прескарти для пред'явлення, за необхідності, військовим та правоохоронним органам.

У разі порушення умов журналістської діяльності, розголошення конфіденційної інформації чи передачі карти іншим особам, представників медіа може бути позбавлено акредитації без права її відновлення.

Збройні Сили України нагадують про необхідність використовувати засоби захисту та не піддавати своє життя і здоров'я небезпеці. Адже в умовах масштабного застосування противником зброї, Збройні Сили України не несуть відповідальність за життя та здоров'я представників медіа при перебуванні в районі проведення бойових дій.

Звертаємо увагу, що у разі необхідності верифікації чинності акредитації діє відповідний номер телефону **0894201864** (цілодобово).

Витяг з ПОСТАНОВИ Кабінету Міністрів України від 27 травня 2022 р. № 627 «Деякі питання перебування на території України іноземців та осіб без громадянства, які прибули в Україну для роботи кореспондентом або представником іноземних засобів масової інформації»:

«...На період воєнного стану та протягом 30 днів після його скасування чи припинення до іноземців та осіб без громадянства, які прибули для

роботи кореспондентом або представником іноземних засобів масової інформації та в установленому порядку пройшли акредитацію представників засобів масової інформації під час правового режиму воєнного стану, не застосовуються обмеження щодо строків тимчасового перебування на території України, установлені пунктом 2 Порядку продовження строку перебування та продовження або скорочення строку тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства на території України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2012 р. № 150 (Офіційний вісник України, 2012 р., № 17, ст. 612).

Міністерству оборони України забезпечити постійне інформування Адміністрації Державної прикордонної служби та Державної міграційної служби про представників засобів масової інформації, що в установленому порядку пройшли акредитацію».

ПОРЯДОК ДОПУСКУ ПРЕДСТАВНИКІВ МЕДІА НА ОБ'ЄКТИ СИСТЕМИ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Цей порядок визначений Інструкцією «Про порядок допуску журналістів, працівників засобів масової інформації на об'єкти системи Міністерства оборони України», затвердженою наказом Міністерства оборони України № 36 від 08 лютого 2022 року.

На об'єкти системи Міноборони допускаються в установленому Інструкцією порядку представники медіа з метою інформування суспільства про стан захисту національних інтересів України, всебічного і об'єктивного висвітлення діяльності Міноборони, Збройних Сил України та Державної спеціальної служби транспорту.

Представники медіа здійснюють свою професійну діяльність на об'єктах системи Міноборони з дотриманням режиму доступу до інформації з обмеженим доступом.

Порядок допуску представників медіа на об'єкти системи Міноборони

Дозвіл щодо допуску представників медіа на об'єкти системи Міноборони надають:

- ✓ Міністр оборони України – на відвідування всіх об'єктів системи Міноборони;
- ✓ перший заступник Міністра оборони України, заступник Міністра оборони України з питань європейської інтеграції, заступник

Міністра оборони України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації, заступники Міністра оборони України - на відвідування органів військового управління, з'єднань, військових частин, вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти, закладів фахової передвищої військової освіти, а також підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління Міноборони, діяльність яких вони безпосередньо спрямовують та координують;

- ✓ державний секретар Міністерства оборони України – на відвідування структурних підрозділів апарату Міноборони, установ та організацій, діяльність яких він безпосередньо спрямовує та контролює;
- ✓ Головнокомандувач Збройних Сил України, заступник Головнокомандувача Збройних Сил України – на відвідування всіх об'єктів Збройних Сил;
- ✓ начальник Генерального штабу Збройних Сил України – на відвідування структурних підрозділів Генерального штабу Збройних Сил України, інших органів військового управління, з'єднань, військових частин;
- ✓ Командувач Об'єднаних сил Збройних Сил України – на відвідування об'єктів в місцях базування національного контингенту, а також об'єктів у місцях виконання завдань підрозділами Збройних Сил, які перебувають в оперативному підпорядкуванні Командування об'єднаних сил Збройних Сил України;
- ✓ командувачі видів, окремих родів сил та військ Збройних Сил - на відвідування командувань та підпорядкованих організаційних структур;
- ✓ Голова Адміністрації Державної спеціальної служби транспорту - на відвідування органу управління, бригад, полків, окремих батальйонів, підрозділів забезпечення, органів забезпечення, навчального центру, закладів, підприємств та установ Держспецтрансслужби;
- ✓ керівник розвідувального органу Міноборони – на відвідування всіх об'єктів розвідувального органу Міноборони.

Допуск представників медіа на об'єкти системи Міноборони здійснюють керівники (командири, начальники) відповідних об'єктів системи Міноборони (далі - керівник об'єкта Міноборони) на підставі рішення (доручення), наданого відповідною посадовою особою вищого органу військового управління.

Для отримання дозволу на відвідування об'єкта системи Міноборони представники медіа надають до відповідного підрозділу взаємодії з медіа офіційний письмовий запит у друкованому та електронному вигляді (факсом, електронною поштою).

Запит надсилається не пізніше ніж за три робочі дні до запланованого відвідування представниками медіа об'єкта системи Міноборони.

У письмовому запиті зазначаються:

- повна назва медіа, дата і номер реєстрації, місцезнаходження, номер телефону (факсу), адреса електронної пошти;
- мета відвідування об'єкта системи Міноборони;
- бажана дата і строки відвідування;
- прізвище, ім'я та по батькові (за наявності) представника медіа, щодо якого вноситься запит, серія (за наявності) та номер його паспорта, коли і ким виданий, номер редакційного посвідчення або іншого документу, що засвідчує професійну приналежність до медіа. Якщо таких представників декілька - зазначена інформація подається по кожному;
- у разі необхідності - марка і реєстраційний номер автомобіля (автомобілів);
- посадова особа (особи), з якою планується записати інтерв'ю (коментар);
- тематика та орієнтовні запитання для інтерв'ю (коментаря) посадової особи (осіб);
- орієнтовний перелік зразків озброєння та військової техніки, споруд чи окремих приміщень, де планується здійснювати фото-, відеозйомку.

Порядок відвідування об'єктів системи Міноборони іноземними журналістами, працівниками іноземних медіа та порядок роботи з ними визначається з урахуванням обмежень, встановлених законодавством.

Керівник об'єкта Міноборони забезпечує безперешкодний допуск на об'єкти системи Міноборони військовослужбовців та працівників медіа, засновником яких є Міноборони (далі - представники військових медіа) виключно на підставі редакційного завдання, наданого керівництвом військового медіа, посвідчення офіцера (для військовослужбовців), паспорта (для працівників) та редакційного посвідчення або іншого документу, що засвідчує приналежність особи до військового медіа.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВІДВІДУВАННЯ ПРЕДСТАВНИКАМИ МЕДІА ОБ'ЄКТІВ СИСТЕМИ МІНОБОРОНИ

Для організації роботи представників медіа на об'єктах системи Міноборони керівник об'єкта Міноборони визначає:

- посадову особу, яка здійснюватиме зустріч представників медіа та їх супроводження територією об'єкта, з урахуванням системи охорони, внутрішнього та пропускового режиму;
- маршрут пересування представників медіа територією об'єкта, з урахуванням обмеження доступу до спеціальних об'єктів (приміщень) чи спеціальних територій;
- місця стоянки автомобілів, на яких прибули представники медіа;
- місця для фото-, відеозйомки озброєння та військової техніки, іншого обладнання, якщо про це було зазначено у запиті та отримано відповідний дозвіл;
- посадову особу (осіб) об'єкту, уповноважену надавати коментар (інтерв'ю) представникам медіа.

Військовослужбовці та працівники об'єкта системи Міноборони надають представникам медіа інформацію про діяльність об'єкта виключно в межах своєї компетенції та із суворим дотриманням вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом.

У разі виявлення порушень працівниками медіа законодавства щодо охорони державної таємниці та захисту інформації з обмеженим доступом їх відвідування об'єкта системи Міноборони припиняється.

Представники медіа зобов'язані дотримуватися встановлених керівником Міноборони правил внутрішнього розпорядку та не перешкоджати діяльності посадових осіб об'єкта Міноборони.

ЩО ЗАБОРОНЕНО РОЗГОЛОШУВАТИ

Це визначено в Додатку до наказу Головнокомандувача Збройних Сил України від 03.03.2022 № 73 «Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану»:

- ✓ найменування військових частин (підрозділів) та інших військових об'єктів у районах виконання бойових (спеціальних) завдань, географічні координати місць їхнього розташування, чисельність особового складу військових частин (підрозділів);

- ✓ кількість озброєння та бойової техніки, матеріально-технічних засобів, їхній стан та місця зберігання;
- ✓ описи, зображення та умовні позначки, які ідентифікують або можуть ідентифікувати об'єкти;
- ✓ інформація щодо операцій (бойових дій), які проводяться або плануються;
- ✓ інформація щодо системи охорони та оборони військових об'єктів та засобів захисту особового складу, озброєння та військової техніки, які використовуються (крім тих, які видимі або очевидно виражені);
- ✓ порядок залучення сил та засобів до виконання бойових (спеціальних) завдань;
- ✓ інформація про збір розвідувальних даних (способи, методи, сили та засоби, що залучаються);
- ✓ інформація про переміщення та розгортання своїх військ (найменування, кількість, місця, райони, маршрути руху);
- ✓ інформація про військові частини (підрозділи), форми, методи, тактику їхніх дій та способи застосування за призначенням;
- ✓ інформація про проведення унікальних операцій із зазначенням прийомів та способів, що використовувались;
- ✓ інформація про ефективність сил і засобів радіоелектронної боротьби противника;
- ✓ інформація про відкладені або скасовані операції;
- ✓ інформація про зниклий або збитий літак, літальний апарат, зникле судно та пошуково-рятувальні операції, які плануються або проводяться;
- ✓ інформація про планування та проведення заходів гарантування безпеки застосування військ (дезінформація, імітація, демонстративні дії, маскування, протидія технічним розвідкам та захист інформації);
- ✓ відомості про проведені інформаційні та психологічні операції, ті, що проводяться, а також плануються;
- ✓ інформація, яка має на меті пропаганду або виправдання широкомасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України.

ВІЙСЬКОВІ ПИТАННЯ ЛЮБЛЯТЬ РОЗУМНУ ТИШУ

Краще зайвий раз промовчати, ніж надати противнику інформацію, яка полегшить влучність ударів по позиціях військ (сил) або мирним населеним пунктам. Тому не треба давати фото обстрілу будь-яких об'єктів населених пунктів. Якщо є необхідність, пишiть просто – околиці міста, населеного пункту тощо.

Детальні відповіді на окремі питання, пов'язані з використанням інформації військового характеру надала заступниця Міністра оборони України Ганна Мальяр (<https://armyinform.com.ua/2022/03/22/chomu-pid-chas-vijny-ne-mozhna-publichno-govoryty-pro-vse-ganna-malyar/>):

- Чому під час війни не можна публічно говорити чи писати про те, що Україна веде з кимось перемовини про постачання військової техніки, зброї, амуніції та іншого майна для Збройних Сил України?

Тому що противник робить все можливе, аби зірвати контракти та дискредитувати партнерів-постачальників;

- Чому під час війни не можна говорити про те, що вже відбулись поставки і в нас є щось нове?

Тому що ворог одразу коригує свої дії з урахуванням нових даних;

- Чому не можна називати точні адреси та впізнавані описи об'єктів, у які влучили або не влучили ракети?

Це ви вже всі знаєте – бо це коригування вогню для ворога;

- Чому не можна публічно викладати військові об'єкти (госпіталь, між іншим, теж є військовим об'єктом), місця знаходження зброї, військової техніки, особового складу?

Тому що в десятки разів збільшується ймовірність знищення об'єкта противником;

- Чому не треба публічно під час війни робити фактчекінг заяв і публікацій силових відомств та спецслужб?

Тому що це війна. Повірте, що ці заяви проходять велику кількість відомчих фільтрів, і якщо вони оприлюднюються, значить, так треба для оборони держави;

- Чому не треба публічно і непублічно сумніватись у рішеннях та поінформованості Збройних Сил України?

Тому що Збройні Сили України найбільш поінформовані про ситуацію на фронті. І якщо ви не розумієте рішення, значить, ви просто не все знаєте. Крім того, військові рішення не можуть прийматися під впливом громадської думки – бо це професійні рішення, це так само, як у хірургії.

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ ЖУРНАЛІСТУ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Робота в укритті чи в гарячих точках, відсутність сну через сирени повітряної тривоги та обстріли — це не опис фільму, а нові реалії в роботі журналістів. Власним досвідом поділилися з колегами журналісти видання «MediaLab» (<https://medialab.online/news/vijna-novi-vyklyky/>). Зокрема...

Журналістським правилом «не нашкодь» треба користуватися. Наказ Головнокомандувача Збройних Сил України №73 від 3 березня 2022 року забороняє допускати журналістів на військові та інші об'єкти, розкриття яких несе загрозу для виконання бойових завдань військових.

Разом з тим, прескарта від Збройних Сил України дозволяє виконувати редакційні завдання у зоні проведення бойових дій та під час комендантської години. При цьому слід враховувати, що за порушення правил чи передачу своєї карти комусь іншому Збройні Сили України мають право позбавити акредитації представників медіа. Вкотре також нагадуємо, що Збройні Сили України не відповідають за здоров'я та життя журналістів, які перебувають у зоні бойових дій. Про це має подбати сам журналіст.

ПРАВИЛА ФОТО- ТА ВІДЕОЗЙОМКИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Під час війни важливо дотримуватись правил щодо фотографування. Служба безпеки України розробила рекомендації для медійників, аби вони випадково не стали коригувальниками вогню.

Служба безпеки України радить не фотографувати та не знімати блокпости, аеропорти, залізничні вокзали, нафтобази, об'єкти

нафтогазопроводів, електростанції, українських військових, українську бойову техніку, перебувати в місті під час комендантської години.

Юрист Громадської організації «Платформа прав людини» Євген Воробйов пояснює, що законом не заборонено знімати, наприклад, вокзали. За таку зйомку не передбачено відповідальності. Але якщо військові рекомендують не знімати вокзали під час війни, слід дотримуватися таких порад задля спільної безпеки.

А от будь-яка зйомка військових чи стратегічних об'єктів може проводитися виключно з дозволу уповноважених представників військового командування. Вони можуть заздалегідь визначити місця та об'єкти для зйомок.

КОЛИ ЖУРНАЛІСТУ ПОТРІБНІ БРОНЕЖИЛЕТ ТА КАСКА

У Додатку 4 до наказу Головнокомандувача Збройних Сил України №73 є правила роботи для медіа у районі бойових дій. Зокрема, журналіст повинен мати при собі шолом, бронежилет з маркуванням «PRESS» та медичну аптечку, якою він вміє користуватися.

Якщо вас направляють на блокпост, то власник медіа повинен забезпечити вас засобами індивідуального захисту, оскільки там існує потенційна небезпека. Прямих обов'язків одягати чи не одягати бронежилет в місцях, де немає активних бойових дій, законодавство не передбачає.

Журналісти можуть орендувати бронежилети та каски в Інституті масової інформації. Для цього потрібно звернутися до зазначеного інституту та заповнити відповідну анкету.

ПОРАДИ ЩОДО РОБОТИ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

(від журналістки ІА «Волинські новини» Вікторії Семенюк)

- Мати при собі засоби індивідуального захисту – шолом, бронежилет, аптечку тощо;
- При підготовці до поїздок у зону бойових дій або на звільнені території дуже важливо мати план дій і чітко його дотримуватись, не відхилячись від запланованих маршрутів;

- Бути готовим до несподіваних ситуацій, адже можна потрапити під обстріл, випадково наїхати чи наступити на міну, розтяжку тощо. Окрім цього, треба морально себе підготувати до вигляду мертвих тіл і до запаху смерті;
- Не варто їхати у гордій самотності. На звільнених територіях все ще можуть діяти ворожі диверсійно-розвідувальні групи;
- Варто бути готовими до того, що місцеві мешканці можуть по-різному реагувати на бажання взяти коментар чи сфотографуватися. Комусь хочеться висловитись, а у когось після пережитого стресу об'єктив не викликає бажання говорити або навіть провокує агресію.

ЦИФРОВА БЕЗПЕКА ПІД ЧАС ВІЙНИ

Перед відрядженням у зону бойових дій рекомендується:

- завчасно видалити з пристроїв чутливу інформацію, яка може вплинути на вашу фізичну безпеку або на безпеку інших (контакти, соцмережі, канали у Telegram тощо);
- видалити чутливе листування та налаштувати автовидалення у месенджерах;
- перевірити галереї на пристроях — чи немає там фото/відео, які провокуватимуть противника;
- за можливості, одразу завантажити зібрану інформацію у «хмару», після чого видалити її з пристроїв; окрім того, час від часу видаляти історії пошуків в телефоні та на ноутбучі.

ПРАВИЛА ПЕРЕВІРКИ ТА ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

Рада національної безпеки України та Генеральний штаб Збройних Сил України у своєму зверненні до цивільного населення, лідерів громадської думки та журналістів зазначали, що противник щодня генерує десятки фейків про нібито капітуляцію українських захисників, ініціативну здачу позицій та небажання воювати за рідну землю.

Зважаючи на зазначене, пропонується дотримуватися простих правил перевірки та поширення інформації, а саме:

- верифікувати інформацію через офіційні відомства перед тим, як у неї повірити та її поширити;
- не поширювати матеріали від «особистих джерел», що стосуються подій на фронті;

- утримуватися від публічних оцінок бойових дій, логістики тощо, адже тільки вище військове керівництво має повну інформацію з театру бойових дій та може робити достовірні прогнози;
- взяти за правило довіряти лише офіційним джерелам.

Слід завжди пам'ятати, що поширюючи неперевірені матеріали, ви допомагаєте ворогу деморалізувати українських захисників та сієте паніку серед населення!

ЩО НЕ МОЖНА ПУБЛІКУВАТИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Активність в соціальних мережах стала звичайною нормою в житті сучасної людини. Разом з тим, звертаємо увагу цивільного населення, лідерів громадської думки, представників медіа на те, що не варто поширювати в мережі Інтернет:

- фото або відео місцевості, де був обстріл або впав снаряд;
- відео з ракетами, що летять, або моменти влучання снарядів;
- точні адреси, координати, докладний опис місця ведення бойових дій;
- відео та фото з розпізнавальними знаками - таблички з назвами вулиць, номерами будинків, великі магазини та супермаркети, станції метро, заводи та підприємства, номери авто;
- кадри роботи української системи протиповітряної оборони - таку роботу можна визначити по характерному вибуху в повітрі та фейєрверку;
- номери шкіл, лікарень, дитячих садків, супермаркетів або інших об'єктів;
- відео та фото влучання ракет;
- будь-які данні про дії та переміщення українських військ та військової техніки, місця їхньої дислокації, а також про основні військові об'єкти;
- неперевірену інформацію про потерпілих чи загиблих;
- будь-яку інформацію, яка не верифіковано державою та не є з офіційних джерел.

КАТЕГОРИЧНО ЗАБОРОНЕНО

- Транслювати в прямому ефірі ракетний обстріл чи бомбардування. Такими кадрами ви допоможете противнику коригувати вогонь та поставите під загрозу життя інших людей. Почекайте з публікацією;
- Озвучувати та уточнювати дані про влучання ракет (точні адреси) в коментарях.

ЩО МОЖНА ПУБЛІКУВАТИ

- Якщо ви стали свідком переміщення ворожих військ, потрібно опублікувати фото з геомітками та зазначенням точного часу і місця. Обов'язково повідомте в бот @stop_russian_war_bot в Telegram;
- Можна поширювати інформацію про загиблих, поранених і полонених російських військових;
- Відео з вчиненням ворогом злочину публікуйте на максимальну аудиторію;
- Робіть перепости офіційних повідомлень від українських органів влади та інформацію про спростування фейків.
- Разом з тим, треба взяти за правило, що важливу інформацію, яку потрібно і можна публікувати, слід також перевіряти.

ЩО НЕ МОЖНА ПИСАТИ ТА ГОВОРИТИ ПУБЛІЧНО

Роз'яснення Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України. (https://t.me/dsszzi_official/2339):

- не варто говорити, що немає засобів протиповітряної оборони на конкретній ділянці фронту і вказувати при цьому географічні дані;
- не треба заявляти, що для в'їзду в населений пункт залишилася безпечною лише одна дорога, і називати, яка саме;
- не треба говорити чи писати про те, що ракета влучила в «школу №7» - краще заявити, що ракета влучила в житловий квартал у певному населеному пункті;
- не варто говорити «ракетой цілилися у вокзал, а влучили в склад поряд з аеродромом», бо прилетять наступні снаряди, які вже точно влучать в аеродром.

ЩОДО ВИСВІТЛЕННЯ ГЕНДЕРНИХ ПИТАНЬ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Згідно із статтею 21-1 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», медіа відповідно до законодавства сприяють недопущенню:

- дискримінації за ознакою статі та насильства за ознакою статі;
- поширення матеріалів, що відтворюють чи зміцнюють дискримінаційні уявлення про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, схвалюють або провокують дискримінацію за ознакою статі чи насильство за ознакою статі, включаючи сексуальне насильство.

Що це означає на практиці?

- Журналістам і медіа, які є складовою механізму контролю з боку суспільства, важливо застосовувати у висвітленні конфлікту принципи гендерно чутливого та конфліктно чутливого підходів.
- Рахуйте! Збалансуйте, за можливостю, присутність жінок та чоловіків у репортажах з метою правдивого відображення складу суспільства, права голосу, досвіду людей, вчинків, поглядів та інтересів. Це стосується як героїв і героїнь, так і коментаторів і коментаторок репортажів.
- Будьте сучасними! Уникайте стереотипів, які однобічно відображають суспільство та його можливості. Відтворіть двовимірну картину суспільства з погляду кожної статі. Озвучуйте всі думки, приділивши рівну увагу чоловікам і жінкам у їхніх різних ролях.
- Робіть видимими! Не опредмечуйте і не об'єктивізуйте жінок, робіть їх видимими. Використовуйте гендерно коректну мову, зокрема, фемінітиви. Будьте обережні зі стилістикою. Уважно добирайте ілюстративний матеріал.
- Висвітлюйте! Надавайте приклади гендерної рівності, позитивні приклади недискримінації та поваги до прав людини в приватному і державному аспектах життя. Визнайте важливість гендерних питань та переконайтеся, що гендерна проблематика охоплює як жіночі, так і чоловічі інтереси. Нагадуйте аудиторії, що і жінки, і чоловіки разом беруть участь у подіях – і несуть відповідальність.
- Міняйте світ на краще! Привертайте публічну увагу до проблем насильства, пов'язаного з конфліктом. Додавайте до своїх матеріалів контакти центрів та організацій, що допомагають людям, які зазнали насильства.

- Гарантуйте конфіденційність героїні або герою матеріалу. Не розкривайте деталі інформації про постраждалу особу. Не наполягайте на подробицях актів насильства.
- Уникайте віктимізації! Уникайте слова «жертва»! Із людьми, які пережили насильство, говоріть так, щоб їм не нашкодити, з позиції поваги та людської гідності. Не намагайтеся звинуватити постраждалу особу! Не намагайтеся захистити кривдника!
- Прорахуйте ризики і небезпеку для постраждалої особи.

ЩО ЩЕ ТРЕБА ЗНАТИ

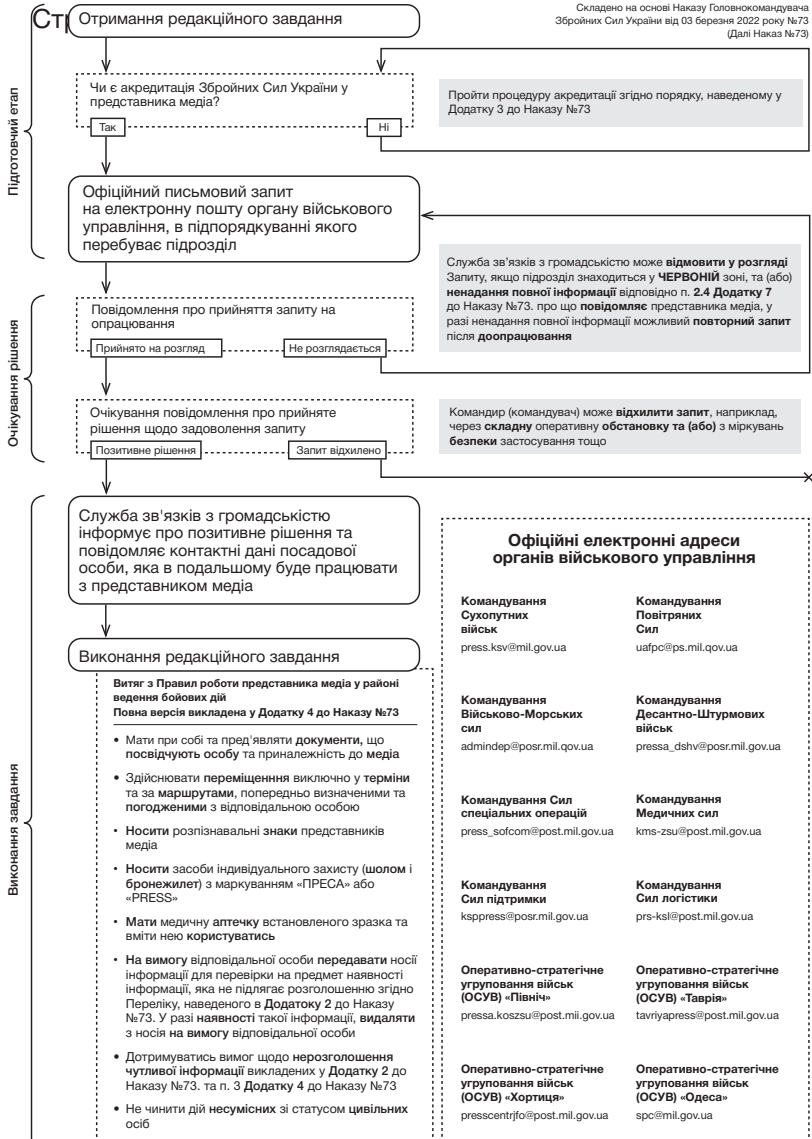
! Не відповідайте на дописи незнайомих в соціальних мережах, які просять розповісти, яка ситуація в населеному пункті або уточнюють адресу влучання снарядів – це можуть бути диверсанти.

! Центр стратегічних комунікацій та інформаційної безпеки повідомляє, що російські коригувальники також вдаються до нових тактик – пропонують безкоштовно допомогти із заміною вибитих шибок. При цьому «добродій» може задавати безліч питань про ваш будинок та все, що поруч. Це також може бути коригувальник ворога.

АЛГОРИТМ ДІЙ МЕДІА ПРИ НЕОБХІДНОСТІ РОБОТИ В РАЙОНАХ ВЕДЕННЯ БОЙОВИХ ДІЙ

Алгоритм дій представників медіа при необхідності роботи в районах ведення бойових дій

Складено на основі Наказу Головнокомандувача Збройних Сил України від 03 березня 2022 року №73 (Далі Наказ №73)

III. ВАЖЛИВО ЗНАТИ

ПОРЯДОК ВИПЛАТИ ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ У РАЗІ ЗАГИБЕЛІ (СМЕРТІ) АБО ПОРАНЕННЯ (КОНТУЗІЇ, ТРАВМИ АБО КАЛІЦТВА) ЖУРНАЛІСТА ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ НИМ ПРОФЕСІЙНИХ ОBOB'ЯЗКІВ

Це встановлює ПОРЯДОК виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або поранення (контузії, травми або каліцтва) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 2 листопада 2016 р. № 776

Днем виникнення права на отримання грошової допомоги є:

- у разі загибелі (смерті) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків – дата смерті, що зазначена у свідоцтві про смерть;
- у разі поранення (контузії, травми або каліцтва) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків – дата, зазначена у висновку судово-медичної експертизи.

Грошова допомога виплачується у разі:

- загибелі (смерті) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків - у розмірі 100 прожиткових мінімумів, установлених законом для працездатних осіб на час виплати такої суми, рівними частками членам сім'ї загиблого, а в разі відсутності членів сім'ї або їх відмови від отримання грошової допомоги – його батькам та утриманцям рівними частками. Члени сім'ї загиблого журналіста визначаються відповідно до Сімейного кодексу України, а утриманці - відповідно до Цивільного кодексу України;
- поранення (контузії, травми або каліцтва) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків, що заподіяні йому під час виконання ним професійних обов'язків, - у розмірі до 50 прожиткових мінімумів, установлених законом для працездатних осіб на час виплати такої суми.

Які документи необхідно подати на отримання грошової допомоги

Для отримання грошової допомоги члени сім'ї, батьки та утриманці загиблого журналіста (далі - заявники) або їх представники подають міжвідомчій комісії з питань виплати грошової допомоги у разі загибелі

(смерті) або поранення (контузії, травми або каліцтва) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків (далі - комісія), утвореній Держкомтелерадіо, заяву, до якої додаються копії:

- документа, що підтверджує наявність у померлої особи статусу журналіста;
- документа, що підтверджує факт виконання журналістом професійних обов'язків на місці заподіяння поранення, яке призвело до його загибелі (смерті);
- документа щодо причини та обставин загибелі (смерті) журналіста, зокрема щодо того, що загибель (смерть) не пов'язана з вчиненням ним кримінального чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння чи навмисного спричинення собі тілесного ушкодження або самогубства;
- свідоцтва про смерть журналіста;
- сторінок паспорта заявника з даними про прізвище, ім'я та по батькові, дату його видачі і реєстрацію місця проживання;
- реєстраційного номера облікової картки платника податків;
- свідоцтва про народження журналіста - у разі виплати грошової допомоги батькам журналіста;
- свідоцтва про шлюб - у разі виплати грошової допомоги дружині (чоловікові) журналіста;
- свідоцтва про народження дитини - для виплати грошової допомоги дитині журналіста;
- документа, що підтверджує факт спільного проживання із журналістом (на дату його смерті), поєднання з ним спільного побуту і наявність взаємних прав та обов'язків між заявником та журналістом - у разі виплати грошової допомоги члену сім'ї;
- рішення районної, районної у м. Києві та м. Севастополі держадміністрації, виконавчого органу сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради або суду про встановлення над дитиною-сиротою, дитиною, позбавленою батьківського піклування, опіки або піклування (у разі здійснення опіки або піклування над дитиною загиблого журналіста);
- рішення суду або нотаріально посвідченого правочину, що підтверджує факт перебування заявника на утриманні загиблого, - для виплати грошової допомоги особі, яка не була членом сім'ї загиблого, але перебувала на його утриманні.

Заява подається у письмовій формі та підписується заявником або його представником. Заявники мають право скласти спільну заяву для виплати грошової допомоги з урахуванням вимог Порядку.

У разі подання заяви або спільної заяви представником заявника (заявників) до неї окремо додається оригінал або нотаріально засвідчена копія документа, яким уповноважено особу діяти від імені та в інтересах заявника (заявників), і належним чином засвідчена копія сторінок паспорта представника з даними про прізвище, ім'я та по батькові, дату його видачі і реєстрацію місця проживання.

Заявник (його представник) має право не подавати документи, визначені цим пунктом, у разі, коли вони були раніше подані іншим заявником (його представником), про що зазначається у заяві.

У разі, коли після закінчення шести місяців з дати отримання свідоцтва про смерть журналіста особа, яка має право на отримання грошової допомоги, не заявила про свій намір її отримати відповідно до Порядку, вона вважається такою, що відмовилась від отримання грошової допомоги. При цьому її частка пропорційно розподіляється між іншими особами, які мають право на отримання грошової допомоги у порядку черговості.

Виплати представнику медіа у разі поранення

Журналіст, який має право на виплату грошової допомоги внаслідок поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного під час виконання ним професійних обов'язків, подає комісії особисто або через представника заяву, до якої додаються копії:

- висновку судово-медичної експертизи;
- довідки медико-соціальної експертної комісії про результати визначення ступеня втрати професійної працездатності (у відсотках);
- документа, що підтверджує наявність у особи, якій заподіяно поранення (контузії, травму або каліцтво), статусу журналіста;
- документа щодо причин та обставин заподіяння поранення (контузії, травми або каліцтва) журналісту, зокрема щодо того, що поранення (контузія, травма або каліцтво) не пов'язане з вчиненням ним кримінального чи адміністративного правопорушення або не є наслідком вчинення ним дій у стані алкогольного, наркотичного, токсичного сп'яніння чи навмисного спричинення собі тілесного ушкодження або самогубства;
- документа, що підтверджує факт виконання журналістом професійних обов'язків на місці заподіяння поранення (контузії, травми або каліцтва);
- сторінок паспорта журналіста з даними про прізвище, ім'я та по батькові, дату його видачі і реєстрації місця проживання;
- реєстраційного номера облікової картки платника податків.

Заява подається у письмовій формі та підписується журналістом або його представником.

У разі подання заяви представником журналіста до неї окремо додається оригінал або нотаріально засвідчена копія документа, яким уповноважено особу діяти від імені та в інтересах журналіста, і належним чином засвідчена копія сторінок паспорта представника з даними про прізвище, ім'я та по батькові, дату його видачі і реєстрацію місця проживання.

ЩО ПЛАНУЄТЬСЯ ПОКРАЩИТИ

Верховна Рада України підтримала законопроект №7367 Про обов'язкове забезпечення журналістів у районі ведення воєнних (бойових) дій засобами, призначеними для захисту від уражень вогнепальної зброї, а також медичними аптечками.

Документом пропонується встановити додаткові гарантії безпеки журналістам, які працюють в небезпечних для життя та здоров'я умовах, а саме: в районах ведення воєнних (бойових) дій та/або на тимчасово окупованій території України.

Так, пропонується доповнити статтю 15 Закону України «Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів» (далі – Закон) положенням, відповідно до якого медіа зобов'язані забезпечувати журналістів та інших працівників, які відряджені працювати в райони ведення воєнних (бойових) дій та/або на тимчасово окуповану територію України засобами, призначеними для захисту від уражень вогнепальної зброї, осколкових уражень, а також медичними аптечками.

Окрім цього, пропонується передбачити у статті 18 Закону фіксований розмір одноразової грошової допомоги журналістам у разі поранення (контузії, травми або каліцтва), заподіяного журналісту під час виконання ним професійних обов'язків.

Також у змінах до статті 7 Закону України «Про страхування» запропоновано розширити перелік видів обов'язкового страхування.

Станом на 06.06.2023 року, з початку повномасштабного вторгнення в Україну загинули щонайменше 63 представника медіа, серед них як українські, так і іноземні журналісти. За даними Національної спілки журналістів України, починаючи з 24 лютого 2022 року, Росія скоїла проти представників медіа в Україні понад 500 злочинів.

АЛГОРИТМ ДІЙ У ВИПАДКУ, ЯКЩО ПРАВА ЖУРНАЛІСТА ПОРУШЕНО

Ось декілька пам'яток для журналістів, які збрала Надія Вірна – регіональна кореспондентка Інституту масової інформації (далі – ІМІ) в Чернівецькій області:

- ✓ якщо вас не пускають на засідання комісій, рад, відкриті владні заходи, якщо вас б'ють, залякують, відбирають камеру – це перешкодження законній професійній діяльності (*п. 1 ст. 171 Кримінального кодексу України*);
- ✓ якщо вам погрожують розправою, знищенням чи пошкодженням майна, погрожують родичам та членам сім'ї у зв'язку з вашою журналістською роботою – це погроза або насильство щодо журналіста (*ст. 345 прим. 1 Кримінального кодексу України*);
- ✓ якщо здійснено хакерське проникнення у ваші комп'ютери, облікові записи, програми – це несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку (*ст. 361 Кримінального кодексу України*).

У випадку порушення ваших професійних прав, перешкодження журналістській діяльності потрібно:

1. Викликати поліцію.
2. Написати заяву про злочин, де вказати, яка саме стаття Кримінального кодексу порушена, і вимагати внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.
3. Якщо відомості не внесено в реєстр, оскаржити дії поліції в суді.
4. Надати максимальної публічності факту перешкодження. Звернутись до регіонального представника, зокрема до Інституту масової інформації (ІМІ). Адже ІМІ надає консультативну і юридичну допомогу у таких випадках.

У всіх видах судових процесів є можливою фіксація без дозволу суду на портативні аудіотехнічні засоби. Щодо інших видів портативної чи стаціонарної фіксації судового процесу - у кожному з видів провадження існують свої правила та процесуальні вимоги. Юристи ІМІ розробили інструкцію для журналістів щодо фіксації судового процесу.

IV. ЗРАЗКИ ДОКУМЕНТІВ

Форма прескарти

Збройні Сили України
Armed Forces of Ukraine

ПРЕС-КАРТА/PRESS CARD № 123

Назва ЗМІ
Media

Олеженко
Olejenko

Олег
Oleg

Україна
Ukraine

1. The press card enables to perform editorial tasks in the combat zone and in the curfew under the conditions.
2. In case of violation of the conditions, disclosure of confidential information (operational security violation) or transfer of the card to other persons, you may be deprived of accreditation without the right to renew.
3. The Armed Forces of Ukraine are not responsible for your life and health while in the combat zone.
4. Contact phone number to verify the accreditation:
+380673661586, +380674621705.

1. Прес-карта дозволяє виконувати редакційні завдання у зоні проведення бойових дій та у комендантський час.
2. У разі порушення умов журналістської діяльності розголошення конфіденційної інформації чи передачі карти іншим особам, Вас може бути позбавлено акредитації без права відновлення.
3. Збройні Сили України не несуть відповідальності за Ваші життя та здоров'я при перебуванні у зоні проведення бойових дій.
4. Контактний телефон органу, який видав акредитацію:
+380673661586, +380674621705.

Форма для акредитації журналістів

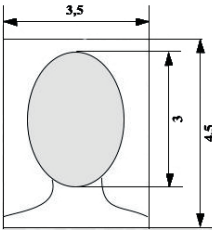
Armed Forces of Ukraine / Збройні Сили України

Accreditation/Акредитація*
to be submitted at/надіслати на:
newsmodu@gmail.com

First name, surname/ Прізвище, ім'я та по батькові _____
Date of Birth/ Дата народження _____
Country of origin /Країна походження _____
Country of residence/ Країна проживання _____
ID number**/ Номер та серія паспорта** _____
Phone number/ Email/ Телефон _____
Name of the media***/ Назва медіа*** _____
Position/ Посада _____
Journalist's ID/ Номер журналістського посвідчення _____
Photo/Фото: 3,5x4,5 cm/cm, Good quality/ Хороша якість _____

Attach photo here/Вставте фото тут

* *Please, send completed accreditations in .DOC format / Просимо надсилати заповнені акредитації у форматі .DOC*

** *Photo copies are to be attached to the request / Копії додаються до запити*
Please, attach passport scans of a person(s) to be accredited and his/her journalist's ID(s) and photo. All the files need to be in good quality and relevantly titled.

До листа необхідно додати копію паспорту (1-2 сторінка), посвідчення журналіста та фотокартку. Всі файли мають бути відповідної якості та поіменовані.

*** *Letter by Editor-in-chief is to be attached to the request/Лист керівника медіа додається до запити*

Important/ Важливо: the accreditation can be provided and remains valid only for media representatives equipped with body vests and helmets/акредитація надається і є чинною лише для тих представників медіа, які мають бронежилети та шоломи.

!!! NOTE / ДО УВАГИ !!!

! У разі порушення умов журналістської діяльності розголошення конфіденційної інформації чи передачі карти іншим особам, Вас може бути позбавлено акредитації без права відновлення.

! Збройні Сили України не несуть відповідальності за Ваше життя та здоров'я при перебуванні у зоні проведення бойових дій.

ПРИКЛАД НАПИСАННЯ ТИПОВОГО ЗАПИТУ МЕДІА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ*

**Запит бажано друкувати на фірмовому бланку, в якому обов'язково значиться назва медіа та контакти*

Від кого _____
Кому (ПІБ, посада, адреса) _____

Шановний пане _____,

Звертаємось до Вас з проханням надати інтерв'ю телеканалу (назва) для програми новин. Ми переконані, що така розмова сприятиме кращому розумінню аудиторією ситуації в Україні та багатосторонній підтримці держави та громадян. Зазвичай, поява різноманітних українських лідерів думок та військових командирів покращує розуміння серйозності російського вторгнення та сприятиме збільшенню співпраці між нашими країнами, прискорюючи перемогу.

Телеканал (назва) з щоденною аудиторією у __ мільйонів глядачів транслюється по всій території _____, та має _____ спрямування.

Ми готові поспілкуватися з Вами у будь-який зручний для Вас час. Готові також узгодити деталі ближче до дати інтерв'ю.

Також ми просимо Вашого дозволу на інтерв'ю з (посада П.І.Б) з метою обговорити різні аспекти боротьби України за волю та незалежність під час вторгнення Російської Федерації до України. Зокрема, нам було б дуже цікаво поспілкуватися з такими військовими службовими особами:

Генерал-майор Збройних Сил України _____
Бригадний генерал Збройних Сил України _____
Генерал-лейтенант Збройних Сил України _____

З повагою

Директор відділу міжнародних новин телеканалу ____

ПІБ, посада, електронна адреса

Контактна особа, продюсер телеканалу новин ПІБ,

телефон ____ - ____ - ____

ТЕЛЕФОНИ «ГАРЯЧИХ ЛІНІЙ»

Міністерство оборони України

- Call-центр Міністерства оборони України:
Телефон: **0-800-500-442**,
e-mail: **zvernmou@ukr.net**
- Call-центри на об'єднаному командному пункті Об'єднаних сил, основних командних пунктах оперативно-тактичних угруповань Об'єднаних сил, в угрупованні військ оперативного командування «Південь» (в цілодобовому режимі) – номери багатоканального зв'язку **0800500410**, **(044) 454-44-99** (міський)
- Департамент фінансів Міноборони з питань грошового забезпечення та соціальних виплат:
Телефон: **(044) 271-12-57**
- Щодо фактів зловживань посадовими особами (крадіжки, незаконні операції при отриманні, списанні або закупівлі майна, повнота виплати грошового забезпечення військовослужбовцям, винагороди учасникам ООС тощо):
Телефон: **(044) 243-44-74** (черговий, цілодобово), **(067) 556-90-98** (у робочий час, з 9.00 до 18.00)
- Щодо боротьби з корупцією у Збройних Силах України:
Телефон: **(044) 454-44-21**
e-mail: **vzv_k_mou@mil.gov.ua**
Поштова адреса: 03168, м. Київ-168, Повітрофлотський проспект, 6

Генеральний штаб Збройних Сил України

- Щодо військово-соціального забезпечення:
Телефон: **(044) 454-44-51**
e-mail: **antikorupzsu@ukr.net**
Поштова адреса: 03168, м. Київ-168, Повітрофлотський проспект, 6

Головний військовий прокурор

Приєм громадян за адресою: 01011, м. Київ, вул. Різницька, 13/15
Телефон приймальні: **(044) 280-10-20**,
e-mail: **korruptcia.cent@gp.gov.ua**

Військова служба правопорядку ЗСУ

Телефон: **(044) 456-73-03**

e-mail: **och_vsp@mil.gov.ua**

Поштова адреса: м.Київ, проспект Перемоги 55/2

Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Телефон гарячої лінії: **0-800-50-17-20**

Поштова адреса: 01008, м. Київ, вул. Інститутська, 21/8

Урядова уповноважена з питань гендерної політики

Левченко Катерина Борисівна

Телефон: **(044) 256-61-62**

e-mail: **levchenko@kmu.gov.ua**

Єдиний телефонний номер системи безоплатної правової допомоги **Міністерства юстиції України: 0-800-213-103** (безкоштовно з усіх стаціонарних та мобільних телефонів). Там надають номер телефону і адресу найближчого до Вас пункту надання безоплатної правової допомоги по всій Україні.

e-mail: **callcentre@minjust.gov.ua**

Поштова адреса: 01001 м. Київ, вул.Городецького, 13

Громадська організація «Юридична сотня»

Телефон гарячої лінії: **0-800-308-100** з 9:00 – 18:00, понеділок – п'ятниця,

e-mail: **volunteerslh@gmail.com**

Поштова адреса: м. Київ, вул. Костянтинівська, 61

Управління зв'язків з громадськістю ЗС України

Богдан СЕНИК

Телефон: **(097) 931 60 63**

e-mail: **press@post.mil.gov.ua, www.zsu.gov.ua**

Командування Сухопутних військ ЗС України

Володимир ФІТЬО

Телефон: **(098) 770 1917**

e-mail: **press.ksv@post.mil.gov.ua**

Командування Десантно-штурмових військ ЗС України

Валентин ШЕВЧЕНКО

Телефон: **(098) 720 07 39**

e-mail: **pressa_dshv@post.mil.gov.ua**

Командування Сил спеціальних операцій ЗС України

Олександр КИДРАТЕНКО

Телефон: **(063) 737 93 49**

e-mail: **press_sofcom@post.mil.gov.ua**

Командування Сил територіальної оборони ЗС України

Олексій ДМИТРАШКІВСЬКИЙ

Телефон: **(096) 438 66 94**

e-mail: **tro.info@post.mil.gov.ua**

Командування Медичних сил ЗС України

Євгенія СЛІВКО

Телефон: **(066) 704 13 76**

e-mail: **kms_zsu@post.mil.gov.ua**

Командування Військово-Морських Сил ЗС України

Олег ЧАЛИК

Телефон: **(068) 944 53 00**

e-mail: **navyраoua@gmail.com**

Командування Повітряних Сил ЗС України

Юрій ІГНАТ

Телефон: **(093) 292 63 63**

e-mail: **uaf@ps.mil.gov.ua**

Командування Сил підтримки ЗС України

Максим КРАВЧУК

Телефон: **(068) 369 43 99**

Командування Сил логістики ЗС України

Валерій ШЕРШЕНЬ

Телефон: **(097) 558 46 75**

Заступник начальника управління преси та інформації

Міноборони – начальник відділу

Олександр ГАЙН

Телефон: **(063) 170 08 17**

www.mil.gov.ua

Об'єднаний центр з координації пошуку та звільнення незаконно позбавлених волі осіб внаслідок збройної агресії РФ

Телефони: **(067) 650 83 32** (Viber, WhatsApp)

(098) 087 36 01 (Viber, WhatsApp)

e-mail: **united.center.ssu@gmail.com**

V. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ТА РОЗПОРЯДЧІ АКТИ

Взаємодія Сил оборони (Збройні Сили України, а також інші утворені відповідно до законів України військові формування, правоохоронні та розвідувальні органи, органи спеціального призначення з правоохоронними функціями, на які Конституцією та законами України покладено функції із забезпечення оборони держави – Закон України «Про національну безпеку України») з громадянським суспільством та засобами масової інформації в період застосування воєнного стану визначаються:

- Гельсінським заключним актом наради з безпеки і співробітництва в Європі, 1 серпня 1975 року;
- Статут ООН (1945 року);
- Статут Міжнародного суду ООН (1945 року);
- Додатковий протокол до Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року;
- Декларація про захист жінок та дітей в надзвичайних ситуаціях та в період збройних конфліктів проголошена резолюцією Генеральної Асамблеї ООН (1974 року). Зазначений нормативно-правовий акт вимагає безумовного дотримання норм МГП, особливо недопущення порушень та переслідування жінок;
- Загальною декларацією прав людини (ГА ООН), 10 грудня 1948 року (стаття 19 та інші);
- Європейською конвенцією з прав людини (Рада Європи) 1950 року (стаття 10, 15 та інші);
- Міжнародним пактом про громадянські та політичні права (ГА ООН), 16 грудня 1966 року (стаття 19 та інші);
- Конституцією України від 28 червня 1996 року;
- Законом України «Про правовий режим воєнного стану» від 12 травня 2015 року (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250, з останніми змінами, внесеними згідно із Законами № 2259-IX від 12.05.2022);
- Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про правовий режим воєнного стану» № 2102-IX від 24 лютого 2022 року;

- Законом України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 року;
- Законом України «Про Збройні Сили України» від 06 грудня 1991 року;
- Законом України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 року;
- Законом України «Про волонтерську діяльність» від 19 квітня 2011 року;
- Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 08 серпня 2005 року (зі змінами, стаття 21-1);
- Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо заборони виготовлення та поширення інформаційної продукції, спрямованої на пропагування дій держави-агресора» від 3 березня 2022 року, № 2109-IX;
- Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії несанкціонованому поширенню інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчиненому в умовах воєнного або надзвичайного стану», від 24 березня 2022 року, № 2160-IX;
- Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції», від 03 березня 2022 року, № 2110-IX;
- Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» від 03 березня 2022 року, № 2108-І;
- Законом України «Про медіа» від 13 грудня 2022 року № 2849-IX;
- Законом України «Про Інформацію» від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII;
- Указом Президента України № 487/2021 від 27 вересня 2021 року «Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки»;
- Указом Президента України №473/2021 від 17 вересня 2021 року «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від

20 серпня 2021 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України»;

- Указом Президента України №121/2021 від 25 березня 2021 року «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України»;
- Постановою Кабінету Міністрів України № 573 від 08 липня 2020 року «Питання запровадження та здійснення деяких заходів правового режиму воєнного стану»;
- Постановою Кабінету Міністрів України №996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики»;
- «Порядком встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів в Україні або в окремих її місцевостях, де введено воєнний стан», затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2021 року № 1456 від 29 грудня 2021 року;
- Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1544-р «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2025 року» {Зі змінами, внесеними згідно з Розпорядженням КМ № 1150-р від 16.12.2022};
- Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1128-р «Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності»;
- Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 р. № 79-р «Про затвердження плану заходів з реалізації Концепції комунікації у сфері гендерної рівності»;
- Наказом Головнокомандувача Збройних сил України від 03 березня 2022 № 73 «Про організацію взаємодії між Збройними силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану».

